

Anti-jødiske love

Da nazisterne kom til magten i Tyskland 1933, begyndte de at begrænse de tyske jøders rettigheder og frihed. Det blev fx forbudt for jøder at have kørekort og offentlige job. I perioden 1933-45 blev mere end 400 love og regler rettet mod jøderne vedtaget. Anti-jødiske love blev indført i de fleste lande, som Nazityskland besatte, dog ikke i Danmark (se også Nürnberg-lovene).

Antisemitisme

Antisemitisme er fordomme og had mod jøder. Nazisternes forsøg på at udrydde alle jøder i Europa under 2. Verdenskrig er det mest ekstreme udtryk i historien for dette had. Men antisemitisme fandtes også før 2. Verdenskrig og eksisterer den dag i dag. [Læs mere om antisemitisme.](#)

Besættelsesmagt

Militær enhed eller styrke, der med magt tager kontrollen over et andet lands område.

»Den endelige løsning« (eller Endlösung)

Nazisternes egen betegnelse for beslutningen fra 1941 om at dræbe alle jøder i Europa. »Den endelige løsning« blev gennemført i kz- og udryddelseslejre (bl.a. ved gasning) og ved massenedskydninger.

Deportationer

Forflyttelse, hvor personer fjernes fra deres hjem og tvinges til et andet sted. Under 2. Verdenskrig deporterede nazisterne millioner af jøder og andre forfulgte grupper til ghettoer, kz- og udryddelseslejre.

Frihedsbudskabet, 4. maj 1945:

De tyske tropper i Holland, Nordvesttyskland og Danmark overgav sig den 4. maj 1945. Danmark fik budskabet i en radioudsendelse fra London samme aften.

Gul stjerne

Under 2. Verdenskrig påbød nazisterne jøder at bære en såkaldt jødestjerne, der ofte var en gul, sortindrammet stjerne af stof med påskriften "jøde" på fx tysk, hollandsk eller fransk. En sekstakket stjerne er det vigtigste religiøse symbol i jødedommen, hvor den kaldes davidsstjernen.

Holocaust

Den mest anvendte betegnelse for nazisternes jødeudryddelser under 2. Verdenskrig. [Læs mere om begrebet.](#)

Horserødlejren

Oprettet som krigsfangelejr under 1. Verdenskrig. Under 2. Verdenskrig anvendte besættelsesmagten lejren til fanger. Her blev blandt andre en del af de tilfangetagne danske jøder holdt fanget inden deportationen til Theresienstadt. I dag anvendes lejren som åbent fængsel. [Læs mere om Horserødlejren.](#)

Hvide Busser

De busser, som blev brugt til at hente bl.a. danske og norske kz-lejrfanger til Sverige. Der var dog ikke kun tale om busser. Også ambulancer, 'fiskebiler' og både blev brugt til redningsaktionen.

Jiddisch

Et sprog, der særligt tales af østeuropæiske jøder. I sproget blandes tyske, slaviske og hebraiske ord.

Jødedom

Betegnelse for jødernes religion, hvor troen på en almægtig gud er central. Jødedommen bygger bl.a. på Torahen (Det Gamle Testaments fem Mosebøger), som ifølge jødedommen blev åbenbaret af Gud for profeten Moses.

Kosher

Betyder egnet eller tilladt på hebraisk. I kosher-madlavning er råvarer og tilberedning i overensstemmelse med de jødiske spiseregler. Fx må kød og mælkeprodukter ikke spises ved samme måltid eller komme i kontakt med hinanden under madlavningen.

Kærre

Enkel, tohjulet vogn beregnet til transport af gods.

Menighed

Fællesskab af mennesker med samme tro.

Mørklægning

Den tyske besættelsesmagt indførte mørklægning i Danmark for at gøre det svært for De Allieredes piloter at navigere og udpege bombemål. Vinduer, gadelamper og andre lyskilder skulle skærmes af, fx med mørkt stof, papir eller tape.

Nürnberg-lovene

Anti-jødiske love fra 1935, der bl.a. definerede, hvem der var jøde. Lovene ophævede jødernes statsborgerskab og forbød også ægteskab og seksuelle forhold mellem jøder og ikke-jøder.

Nødtøft (forrette sin)

Formelt udtryk for at gå på toilettet.

Ovomaltine (Malt ovaltine)

Maltestrakt, der tjente som mælkeerstatning.

Propaganda

Ensidig kommunikation, der skal påvirke en befolknings holdninger og handlinger. Propaganda kan bl.a. findes i film, taler og massemedier. Gennem propaganda udbredte nazisterne påstanden om jøderne som en trussel mod samfundet.

Retirade

Lille og simpel bygning med toilet uden vandskyl.

Rigsbefuldmægtigede

Den øverste tyske repræsentant i Danmark. Werner Best var den rigsbefuldmægtigede og dermed reelt leder af den tyske besættelsesmagt i Danmark.

Røde Kors

International organisation stiftet i 1863. I muslimske lande hedder organisationen Røde Halvmåne. Koordinerer nødhjælpsarbejde og udviklingsprojekter.

Samarbejdspolitikken

Betegnelse for den samarbejds- og forhandlingspolitik, som den danske regering valgte at føre med den tyske besættelsesmagt i perioden 9. april 1940 til 29. august 1943. Til gengæld for samarbejdet kunne den danske regering, Folketinget og politiet fortsætte som hidtil.

Skødeskind

Skindforklæde, som beskytter mod slid og snavs. Anvendes bl.a. af smede.

SS

Forkortelse for »Schutzstaffeln« (beskyttelseskorps). Oprindeligt Hitlers livvagter. Udviklede sig til en omfattende og magtfuld organisation. Det var bl.a. SS, der i praksis var ansvarlig for kz- og udryddelseslejrene.

Statsborgerskab

Personens status som borger i en stat. Statsborgerskab medfører både rettigheder og forpligtelser; fx retten til ophold og arbejde i staten samt værnepligt.

Synagoge

Jødisk bede- og forsamlingshus, hvor der afholdes jødiske gudstjenester.